

Generalkrigskommissær Andreas Gabriel Toxwerdts Selvbiografi.

Ved **H. W. Harbou.**

Efterfølgende Optegnelser, hvis Original i sin Tid er bleven indsendt til Ordenskapitlet, have været benyttede til en Levnedbeskrivelse af deres Forfatter i H. P. Selmers „Nekrologiske Samlinger“, 1ste Aargang (1849). Da Bearbejdelsen imidlertid dels ikke er fejlfri, dels ikke benytter hele Indholdet af Selvbiografien, ligesom den navnlig i Retning af at karakterisere Manden og hans Tid staar langt tilbage for Optegnelserne, turde disse alligevel fortjene at offentliggøres.

Over Selvbiografens fædrene Slægt, en oprindelig sjællandsk Præstefamilie, har nuværende Oberstløjtnant H. F. Grandjean udgivet en Stamtavle (Kjøbenhavn 1896). Paa Grundlag af denne Stamtavle og af supplerende Oplysninger, som, tildels af dens Forfatter, senere ere fundne i Provinsarkivet paa Frederiksberg, hidsættes følgende:

Slægten kan føres tilbage til Hans Andersen Fabricius, der døde 1586 som Præst i Magleby i Stevns, hvor ligeledes hans Søn, Anders Hansen (begr. 4. Nov. 1661) var Præst. Sidstnævntes Søn Frands Andersen († 1698) var Præst i Toksværd ved Næstved og efterlod 4 Sønner, der tog Navn efter deres Fødesogn og blev Stamfædre hver for sin Linie. Deres Aldersorden maa antages at være følgende: 1. Peder, f. 1667, † 1735, Præst i Lundum ved Aarhus; 2. Anders, Student 1687, † 1729, Præst i Egeslevmagle ved Skælskør; 3. Hans, Student 1687, † 1728, residerende Kapellan ved Aarhus Frue Kirke; 4. Ole, f. 1671, Student 1689, † 1751, Præst i Øster Larsker paa Bornholm.

Anders Frandsen Toxwerdt var gift med Sophie Christensdatter Sandroe, hvis Fader var hans Formand i Embedet. De havde 6 Børn til Daaben i Egeslevmagle Kirke, nemlig foruden 4, der ere nævnte i Stamtavlen: Christiane

(Tvillingsøster til den ndf. omtalte Anna Cathrine), døbt 27. Maj 1704¹⁾, begr. 10. Juli s. A. og Christen, døbt 28. Dec. 1709, SelvbioGRAFENS FADER²⁾).

Sin Moders Familieforhold omtaler SelvbioGRAFEN ikke, hvad der kunde synes mærkeligt, da hans Efterkommere have bevaret en Tradition om, at hun har hørt til den fra Frankrig indkomne Adelslægt de Boysset³⁾ hvis Vaaben findes i et Signet, der er gaaet i Arv til SelvbioGRAFENS Slægt. I de i Personallhist. Tidsskrift, I Bind, trykte Optegnelser om denne Slægt nævnes hun imidlertid ikke; og man kunde da tænke sig, at baade Traditionen og Signetet hidrøre fra, at Christian Toxwerdts Søster Anna Cathrine i 2. Ægteskab var gift med Oberstløjtnant Christian Frederik de Boysset⁴⁾, der ejede først Basnæs (i Tjæreby Sogn), siden den kort efter nedlagte Herregaard Eskildstrup (i Boeslunde Sogn), begge ved Skælskør, og som døde 1744 som Slægtens sidste Mand. Forbindelsen mellem de to Familier gaar dog længere tilbage og har været ret intim. Christen Toxwerdt havde været Forvalter først paa Basnæs, siden paa Eskildstrup (hvor de 8 ældste af hans 15 Børn ere fødte) og blev endelig (omtr. 1749) Ejer af den under sidst nævnte Gods hørende Torpegaard. Om hans Hustru er anført i Slotsbjergby Kirkebog „1721, 16 Sept., blev det Pige-barn, som Peder Jensen havde hos sig og var kommen fra Skovfogeden paa Basnæs (sic!) Engel Andersen, døbt efter Biskoppens Befaling og kaldet Christiane. Min Kjæreste (d. e. Præstekonen) bar det osv.“ Skønt hun altsaa var døbt Christiane, kaldtes hun Christiane Frederica (se ndf.), ligesom hendes første Søn og, da han døde spæd, ligeledes Nr. 2, til hvem Oberstløjtnant Boysset stod Fadder, blev kaldt Christian Frederik efter denne.

Optegnelse!

Af de vigtigste Begivenheder i Generalkrigscommissair Andreas Gabriel Toxwerdts Levnetsløb.

Min Farfader Anders Toxwerdt er født i Toxwerd og var Præst i Egitslevmagle fra 1703 til 1729.

Min Fader Christen Toxwerdt er født i Egitslevmagle Præstegaard den 22de December 1708, [døde den 2den December 1788, og hans Kone Christiana Frederica er døbt Marts⁵⁾ Maaned 1721 i Bjerrebye Kirke og død den 28de October 1785. Begge ere begravne paa Boeslunde Kirkegaard⁶⁾]. I sine yngre Aar var

¹⁾ Holdt over Daaben af „Ellen Hr. Frandses i Toksværd“ d. e. Farmoderen, hvis Navn ikke findes i Stamtavlen.

²⁾ Han manglede i en Oberstltn. Grandjean meddelt Udskrift af Kirkebogen, og er derfor i Stamtavlen gjort til een Person med en yngre Broder Christian Fursmann T. (døbt 30 Juli 1710), hvis Skæbne ikke kendes.

³⁾ Dens første Mand her i Landet var Generalltn., hvid Ridder Laurent de B. (f. o. 1633, † 1728) se D. biogr. Lex. II, 577.

⁴⁾ Se Personallhist. Tidsskr. I, 97; jfr. 4 R. I, 58 f.

⁵⁾ Skal være September, se ovf.

⁶⁾ Det i Klammer anførte er indskudt efter en SelvbioGRAFEN vedlagt „Udskrift af Boeslunde Sogns Kirkebog“. (Bogen er siden brændt).

han Forvalter, senere blev han Eier af Torpe Gaard med underliggende Bøndergaarde og Huse i Neble og Torpe Byer i Boeslunde Sogn ved Corsøer, hvilke Ejendomme han solgte i Aaret 1778 og flyttede til Corsøer, for i sin tiltagende Alder at leve der i Rolighed af Renterne af en lille Capital, som han var i Besiddelse af.

Aarsagen til denne Forandring var, at min Moder i en lang række af Aar var Sindssvag, som Følge af en ulykkelig Ildbrand, der opkom en Nat, da hun nyelig var bleven forløst med en Datter. Ilden udbrød saa pludselig og saa voldsom, at hun i Lagenet, hvorpaa hun laae, maatte tages af Sengen og bringes ud af et Vindue. Fra den Tid af og lige til sin Død den 28de October 1785 havde hun stedse Aarlig et Anfald af Sindssvaghed.

Den lille Capital, hvoraf min Fader var Eier, udlaante han uden Prioritet til den paa samme Tid meget bekjendte Kjøbmand i Corsøer Rasmus Langeland¹⁾, der var anseet for en Hovedrig Mand, til hvem alle, der havde Penge, henvendte sig for at faae disse sikker anbragte; men ved hans Død opdagedes, at hans Formue ikke svarede til Rygtet; thi ingen uden Pandthaverne fik deres Tilgodehavende betalt, og min Fader tabte sin hele Formue; han maatte derfor i sin høie Alder forlade Corsøer, og med min sindssvage Moder flytte tilbage til Torpe, hvor han som Indsidder paa den Gaard, han forhen havde eiet, savnende mange Livets Fornødenheder, boede indtil sin Død den 2den December 1788.

1765, den 22de August er jeg født paa bemeldte Torpe Gaard og er den yngste af 15ten Børn, som mine Forældre har avlet og opdraget.

1777 kom min ældste Søster Margrethe Elisabeth Stuart, der som Enke efter afdøde Capitaine Herfordt²⁾ ved det Sønd-

¹⁾ Født 1712, † 1780, forevigtet i et Digt af Wessel som en af Korsørs Mærkværdigheder, førend Jens Baggesen fødtes, se D. Biogr. Lex. X, 58.

²⁾ Johannes Herfordt, f. o. 1733, † 1789 som Kompagnichef ved 1. Smaalenske Regt. Han var Søn af en Præst — der siges i Norge (Konduite-liste 1764), men formentlig snarere Jacob H. i Boeslunde.

fjeldske Infanterie Regiment, og i sin Alders 84 Aar endnu lever paa Gaarden Sørum ved Christiania, hjem og besøgte Familien. Hun saae, at jeg formedelst min Moders Svaghed blev forsømt og manglede Underviisning. I Forening med min Fader blev aftalt, at hun skulle tage mig med til Frederikshald i Norge, for der paa bedste Maade at sørge for min Opdragelse. Vi ankom dertil i October s. A.

1778. I Januar Maaned kom jeg i den der i Byen værende Latinske Skole under Rector Schytte, hvor jeg nød Underviisning indtil Paaske 1779, men da hverken min Fader eller Søster havde Evne til længere at betale for min Underviisning, maatte jeg forlade Skolen og blev

1779 1ste Mai antaget paa Cancellieraad Horns Contoir, der nylig var bleven udnævnt til Sorenskriver over Ide og Aremark Sorenskriverie.

1782. I Efteraaret tilraadede Cancellieraaden mig, da jeg havde gjort god Fremgang i Contoirforretninger, at reise til Kjøbenhavn for at gjøre mig mere duelig til disse Forretninger ved at studere til Dansk juridisk Examen. Stolende paa en liden Understøttelse af min Fader fattede jeg denne Beslutning, forlod min Condition og reiste hjem, men ved min Hjemkomst saae jeg mit Haab aldeles tilintetgjort; thi min Fader var aldeles ruineret og i Begreb med at forlade Corsøer. Med 3 Rdlr. i Lommen forlod jeg mine Forældres Huus og gik til Kjøbenhavn, hvor jeg ankom

1783, i Januar Maaned og tyede til en Søster¹⁾, der var gift med en Styrmand Sæmoed, hvilke begge forlængst ere døde. Da disse som selv trængende ikke kunne yde mig nogen Understøttelse, modtog jeg den første Condition, der tilbød sig, og denne var hos en Mægler Høegh; hos ham forblev jeg fra først i Marts til først i Mai Maaned, da han pludseligen borttrømte for mislig Forhold. Da jeg saaledes atter var uden Condition og blottet for Alt, besluttede jeg at forsøge min Lykke i Militairstanden, og i den Hensigt lod jeg mig

¹⁾ Sophie Cathrine T., f. 31 Juli 1747, † 19 Nov. 1812, g. m. Ole Sæmod, der 24 Okt. 1770 fik Borgerskab som Brændevinsbrænder i Kjøbenhavn.

s. A. den 18de Maj engagere til Underofficeer paa Avantage ved da værende Kronprindsens, nu Hans Majestæt Kongens Eget Regiment, for hvilket var Chef Generallieutenant Johansen¹⁾ og min Compagnie Chef Major Barner²⁾. Den Tid var hverken Underviisnings Anstalter eller fast Exerceerskole for at danne unge Militaire. Ethvert Regiment lod for sig deres Recrutter, der bestod af lutter Hvervede, exercere paa Volden ved nogle Underofficerer, og naar disse ansaae Recrutterne for saa vidt øvede, at de kunne exercere med i Vagtparaden, bleve de præsenterede for Premiermajoren og meldt til Tjenesten. Saaledes lærte jeg intet uden de simple Greb med Geværer og at marschere i Parade og 2den Marsch, og med dette er jeg færdig omtrænt i en Maaned. At trække paa Vagt og at eftersee Pudsningen i Compagniet var alt, hvad der fordredes af en Underofficeer. Ingen Leilighed gaves der til at lære noget. Lediggang borttog altsaa min meste Tid, saaledes forsvant Tiden unyttet.

1784. I Februar Maaned, blev jeg tilligemed en anden Underofficeer og 4 Mand af de øvrige Regimenter i Garnisonen, commanderet til at afhente en Transport udenlands hvervede Recrutter fra Rendsborg og dertil at henbringe nogle Svenske Deserteurer, som i Kjøbenhavn vare hvervede til de der garnisonerende Regimenter. Ved at udføre dette Hverv, fik jeg dog Lejlighed til at tænke, thi paa Tilbagemarschen opdagedes, at der i Transporten, der bestod af nogle og 40 Mand, var et Complot, der havde overlagt med hinanden at ville desertere om Natten fra Apenrade paa den Maade, at en Mand efter den anden skulle forlange at udlades af Stuen i Naturens Forretning, og naar alle de S sammensvorne vare komne ud, da at afvæbne den Vagthavende. (Alt Mandskabet blev indquarteret i en dertil leiet Stue og om Natten lagt paa Straae paa Gulvet, den ene tæt op til den Anden, og inden for Døren stod en Mand af Commandoen Skildvagt.) Verten, hvis Navn var Schrøder, der foregav at have tjent som Lieutenant i 7 Aars Krigen ved et Preusisk Fricorps, var hemmelig Medvider af Complottet. Blandt

¹⁾ Frederik Johannsen, f. 1712, † 1783, se D. biogr. Lex., VIII, 507.

²⁾ Nicolai Hartvig Conrad Barner, f. 1734, † 1794.

Recrutterne fandtes en, som udgav sig for Østerrigsk Baron og navngav sig Grieshammer og var hvervet til Underofficeer ved Kronprindsens Regiment; han gav mig et Vink om Mytteriet, som ved de Commandeertes Aarvaagenhed mislykkedes efter de trufne Foranstaltninger, og Transporten blev, uden at have en eneste Syg, i April Maaned bragt til Kjøbenhavn og overleveret til Commandanten. Grieshammer, omtrent 30 Aar gammel, havde et ædelt Udseende, var godt eqviperet og medbragte adskillige kostbare Sager, gik det meget uheldigt. Først solgte han sine egne Sager, dernest sine Munderingsstykker, hvorfor han blev degraderet og dømt til at afbetale samme paa Vand og Brød. Til sidst døde han i en saa jammerlig Tilstand, at han var aldeles ukjendelig.

Skjønt denne Recrut-Transportering kuns var af ringe Betydenhed, saa bidrog den dog til, at mit derved viste Forhold blev bemærket og omtalt, men min Tilstand blev hele Aaret igennem uforandret. Jeg levede af Underofficeers Tractement og omgikkes med den simple Soldat uden at have Leilighed til højere Dannelse.

1785. Den 1ste Marts blev jeg allernaadigst udnævnt til Fendrik med Gage 10 Rdlr. Maanedlig og ansat ved det 9de, Capitaine Helfrieds¹⁾ Compagnie ved samme Regiment, der hørte til den nye oprettede 1ste Frederikshavnske Bataillon, garnisonerende i Citadellet Frederikshavn.

1786. I November Maaned kom en Underofficeer af bemeldte Bataillon til mig og fortalte, at paa et Sted i Byen havde en Person, Svensk af Fødsel, som udgav sig for at være Skriver ved Holmen, nærmet sig ham, og spurgt, om han vilde tjene Kongen af Sverrig, da han (Skriveren) i saa Fald vilde skaffe ham, og saa mange han kunne medbringe, over til Sverrig, hvor de ved Ankomsten skulde faae gode Haandpenge. Jeg gik med denne Underofficeer til Bataillons Adjutanten Premier Lieutenant Uhl²⁾, og med ham blev aftalt, at Underofficeren tillige-

¹⁾ Emil August Hellfried, † 1786.

²⁾ Johan Christian Uhl, f. o. 1752, † 1820, Generalmajor, fh. Chef for 2. jyske Inf. Regt.

med en Commandeer Sergeant skulle gaae hen til Skrивeren og foregive, at de ville desertere, for at opdage, paa hvad Maade Desertionen skulle udføres. Skrивeren fortalte, at han havde en Baad i Beredskab til samme Dags Aften Kl. 9 at kunne lægge an ved den forfaldne Broe omtrent lige over for Charlottenlund, og for at komme ukjendt derhen laante han dem hver en Søkjole og en rund Hat og tilbød sig at følge dem ud af Østerport til et bestemt Klokkeslet. Efter at have hørt denne Fortælling blev besluttet, at Underofficererne skulle med Skrивeren gaae ud til Baaden, og at Lieutenant Uhl, tilligemed en Lieutenant Petersen, der i samme Øieblik kom til os, og jeg, skulle ubemærket i nogen Afstand følge efter for at anholde Mandskabet i Baaden. Alt lykkedes efter den lagte Plan. Baadføreren og 3 Mand, samt Skrивeren bleve arresterede, men inden jeg fik Bugt med Baadføreren, tog han en Kniv op af Buxelommen og stak mig dermed i den højre Side, dog slap jeg heldigere derfra, end man efter et saadant Stød kunne vente; thi Tildragelsen skeedte i Vandet, hvori vi gik til midt op paa Livet, og derved var Skeden bleven vaad og siddende fast ved Kniven, saa jeg kuns fik et Stød derved. Efter at disse Personer vare arresterede, ophørte de mange Desertioner, som den Tid næsten hver Nat fandt Sted i Garnisonen. Tildragelsen blev meldt til Commandanten i Cita-dellet Frederikshavn og af ham indberettet til det Kongelige Generalitets og Commissariats Collegium, hvorfra jeg erholdt for min ved denne Leilighed viste Conduite 50 Rdlr., for hvilke jeg anskaffede mig nogle nødvendige Klædningsstykker, hvortil jeg høiligen trængte, da jeg ved min Udnævnelse til Fendrik Aaret forud manglede Alt, og maatte til de allernødvendigste Munderingsstykkers Anskaffelse strax optage Forskud paa min Gage imod maanedlig Afdrag.

1786. I December Maaned blev jeg virkelig Secondlieutenant ved ommeldte 9de Compagnie, hvis Chef den Tid var nuværende Generalmajor Voigt¹⁾, Chef for Kronens Regiment.

1787. I Marts Maaned, var jeg blandt de Officerer, som

¹⁾ Johan Mangelsen Voigt, f. 1748, † 1838, Generalltnt., se Norsk mil. Tidsskr. 1882, 584.

under Major Falbe¹⁾ skulle øves efter det nye udkomne Exerceer Reglement, og strax derpaa blev jeg commandeert i den nye oprettede Exerceerskole under bemeldte Major Falbe som Forstander.

I dette Efteraar blev jeg syg af Blodgang og bragt til Frederikshospital; Sygdommen tiltog i den Grad, at Hospitalets Læge, Professor Bang²⁾, erklærede mig for en Dødens Candidat, men min stærke Natur hjalp mig fra Sygeleiet, og ved Aarets Udgang forlod jeg Hospitalet til Professorens Forundring, som senere, naar vi traf sammen, altid sagde: „Den Mand har gjort mig til Løgner.“ Efter denne Sygdom mistede jeg alt mit Haar, som vel voxede ud igen, men blev aldrig saa stærkt som før.

1788. I Februar Maaned blev jeg forsat fra det 9de Compagni i Citadellet til det 8de Compagni i Kjøbenhavn. I denne Sommer blev jeg beordret til at forestaae bemeldte 9de Compagnie, da alle Compagniets Officerer vare commanderte til Skibs.

1789. I Foraaret blev jeg commandeert til at forrette Tjeneste ved da værende Regiments Artillerie, ved hvilket jeg vedblev at forrette Tjeneste lige til Marts Maaned 1801, da jeg blev udnævnt til Stabs-Capitaine. I de sidste 6 Aar commanderte jeg i Exercertiden som Chef det 3die 3rdedige Regiments Batterie, hvortil hørte 4re Lieutenanter, 16 Underofficerer og 96 Mand, samt 12 Artilleriekudske og 20 Heste. Jeg var i samme Tid commandeert i Corpsets Exerceerskole for at danne dets Recrutter, hørte, naar den øvrige Tjeneste tillod det, Forelæsninger paa Giethuset af Professor Krebs³⁾ og Capitainerne Abrahamsen⁴⁾ og Bech⁵⁾, og om Vinteren holdt jeg selv efter Befaling Forelæsning for Underofficererne over practisk Artillerie og fik derved Leilighed til, Tid efter Anden, at udvikle mine Begreber.

¹⁾ Ferdinand Vilhelm Falbe, f. 1745, † 1814, Generalmajor og Deputeret i General-Commissariats Kollegiet, D. biogr. Lex. V, 43.

²⁾ Frederik Ludvig Bang, f. 1747, † 1820, D. biogr. Lex. I, 477.

³⁾ Heinrich Johannes Krebs, f. 1742, † 1804, D. biogr. Lex. IX, 478.

⁴⁾ Werner Hans Frederik Abrahamson, f. 1744, † 1812, D. biogr. Lex. I, 68.

⁵⁾ Hans Beck, f. 1752, † 1823, Generalmajor og Chef for Artillerikorpsset, D. biogr. Lex. II, 12.

1790. Den 21de Mai blev jeg Premierlieutenant ved det Holsteenske Infanterie Regiment, men i paafølgende Juni Maaned blev jeg igjen forsat til Regimentet.

1793. Paaskeflyttedag blev jeg af en stærk Forkjølelse saa heftig syg, at jeg fik Inflammation i Hovedet, der kastede sig paa Hørelsen, saa jeg blev næsten døv, og denne Døvhed varede til næste Foraar, uagtet alle Midler bleve anvendte som Professorerne Bang og Winslev¹⁾ ordinerede. Disse erklærede tilsidst, at da de brugte Lægemedler ikke ville hjælpe, maatte det overlades til Naturen at hjælpe sig selv. Efter at have ophørt med at bruge Lægemedler fik jeg Tid efter Anden min Hørelse igjen, og har jeg siden den Tid aldrig været hjemsøgt af nogen Sygdom, men uafbrudt havt en god Helbred.

1794. Da den Danske og Svenske forenede Flaade laae paa Kjøbenhavns Reed, og der til dens Besætning manglede Søartillerister, blev der til ethvert af Flaadens 15 Orlogsskibe commandeert en Regiments Artillerie Officerer og omtrent 30 Mand, og af disse Officerer var jeg den ældste og blev ansat paa Skibet Den Prægtige, der førte 84 Metal Kanoner under Commandeur Wleugel²⁾. Forinden vi kom Ombord, lærte vi paa Nyeholm Søartillerie Exercicen. Dette Skib tilligemed Nordstiernen under Commandeur Capitaine Birch³⁾ blev beordret paa omtrent 4 Uger at beseile Østersøen, og for at øve Besætningen blev flere Gange gjort klart Skib, og begge Skibe bataillerede mod hinanden. Rystelsen og Drønnet af Skuddene af de 36 Ødige Metal Kanoner paa underste Batterie, hvorpaa jeg befandt mig, troer jeg bidrog meget til, at jeg fuldkommen fik min tabte Hørelse igjen, som den Tid endnu var svag. Jeg erindrer endnu tydelig, at jeg til Seils lige for Bornholm havde den Dristighed at følge med Lieutenant Wichfeldt⁴⁾, som den eneste Søoffiseer, der prøvede derpaa, at stige op af Vanterne lige til Fløistangen, hvilket

¹⁾ Frederik Christian Winsløw, f. 1752, † 1811, Overkirurg ved Frederiks Hospital, Etatsraad.

²⁾ Johan Peter Wleugel, f. 1736, † 1825, Admiral.

³⁾ Povel Christian Bierck, f. 1740, † 1802, Kommandør.

⁴⁾ Poul Frederik Wichfeldt, f. 1772, † 1813, Kaptajn.

blev beundret af mange. Jeg stolede paa, at jeg ikke var Svindel og paa min Styrke i Armene.

1799. Den 8de November erholdt jeg Capitains Caracteer af Infanteriet — og

1801 den 11te Marts blev jeg Stabs-Capitaine og Commandeur for Liv Compagniet.

Samme Aar. Den 2den April blev en halv Bataillon af Regimentet under Major Stagemeyer¹⁾, ved hvilken jeg commandeerte en Division, beordret at marschere fra Amalienborgplads, hvor den stod opstillet, til Toldboden, for derfra paa Baade at bringes over paa 3 Kroners Batterie til Forstærkning for Besætningen. Ved Ankomsten til Toldboden, fandtes ingen Fartøjer til at overføre Mandskabet; vi maatte altsaa vente, indtil der fra Blokskibene kom Baade til Land med Qvæstede, og i disse Baade blev vi ført over til Batteriet. Det var et redsomt Syn at see disse elendige Mennesker, der tildels havde mistet Arme og Been og mange endnu større Lemlestelser, at bringes op af Baadene og blive lagt i Vogne for at føres til Qvæsthuset. Tanken om, at samme Skjebne kunne ramme Enhver, der besteg de blodige Baade, var gyselig, og jeg maatte anvende al min Aandskraft for at opmuntre Mandskabet til at stige i Baadene. Hvad videre der passerede paa denne mærkværdige Dag, forbigaaes, kuns anføres, at ligesom vi var stødt fra Land, var Faren glemt og Mandskabet blev munter. Paa Batteriet stod vi ganske blottede uden mindste Forskandsning. —

Samme Aar. I Mai Maaned, efter at jeg var afgaaet fra Regiments Artilleriet, kom en Dag Artilleriecorpsets Chef Generalmajor Mechlenburg²⁾ og besøgte mig; og efter at have talt om adskilligt, anmodede Generalen mig om, at forfatte et Ud-kast til et Maneuvre Reglement for Corpset, hvilket jeg undslog mig for, da jeg ikke troede at besidde de til et saadant Arbejde fornødne Kundskaber, men da han vedblev at opmuntre mig til

¹⁾ Frederik Hans Staggemeier, f. 1746, Afsk. 1807, † 1818, Oberstløjtnant.

²⁾ Ezechias Gustav Mechlenburg, f. 1742, † 1804, da Oberst og Kommandør for Artillerikorpset, 1802 Generalmajor og Kommandant i Frederiksstad, D. biogr. Lex. XI, 204.

at begynde derpaa, og tillige bad om Tavshed, besluttede jeg at gjøre et Forsøg dermed, og dette Forsøg lykkedes imod Forventning saa vel, at det efter at have circuleret imellem Corpsets Stabsofficerer og Compagniechefer, fandt Bifald og blev approberet¹⁾. — Mit Navn er hidtil ikke nævnt, dog fortalte Generalen mig efter nogen Tids Forløb, at han havde nævnt mig for Hans Majestæt Kongen som Medhjælper af dette Reglement. —

1802. I April Maaned blev jeg udnævnt til Chef for det 1ste Grenadeer Compagnie.

Samme Aar. Den 22de August giftede jeg mig med min Cousine²⁾ Nicolaidine Petra Toxwerdt, en Datter af Henrik Toxwerdt, eier af Boderup Gaard paa Falster.

1803. Den sidste Exerceerdag i Juni Maaned erholdt Regimentet Ordre at marschere til Holsteen, hvor et Armeecorps under Hans Majestæt Kongens Commando forsamledes til Grændsernes Forsvar i Anledning af Krigsurolighederne i Hanover. Afskeden fra min unge Kone var sørgelig; thi jeg maatte forlade hende som fremmet i Kjøbenhavn, høit Frugtsommelig og senge­ liggende og i en bevidstløs Tilstand; med Magt maatte jeg rive mig løs af hendes Arme med den Tanke muelig aldrig meere at at see hende. Jeg iler fra denne sørgelige Scene, som stedse bliver mig i frisk Minde. — — —

Regimentet fik Ordre at gjøre Holdt i Slesvig og forblev der, indtil Urolighederne i Hanover var forbi og der kom Ordre at marschere tilbage til Kjøbenhavn. Denne Ordre var mig glædelig; thi alle Breve, jeg havde erholdt fra min Kone, hentydede til hendes tiltagende Svaghed og forestaaende Forløsning. Jeg havde føiet den Foranstaltning, at hun skulde tage til Frederikshospital for der at vorde forløst. Imidlertid kom jeg hjem nogle Dage førend hendes Forløsning, som indtraf den 28de September 1803, med min endnu levende Søn Nicolai Peter Tox-

¹⁾ Antagelig sigtes der til den 1804 trykte, omarbeidede Udgave af „Manoeuvr-Reglement for Regiments-Artilleriet i Overeensstemmelse med det under 30. Marts 1787 f. d. kgl. Inf. approb. Ex. Regl.“ med et „Anhang, om, hvad ved Kanonen er at iagttage, naar Infanteriet betjener sig af den adspredte Fægtnings Maade.“

²⁾ D. e. Næstsøskendebarns Datter, døbt 20. Jan. 1775 i Nykjøbing p. F.

werdt, der som juridisk Candidat i November 1827 allernaadigst blev udnævnt til Auditeur ved det Slesvigske Infanterie Regiment.¹⁾ Jeg maatte friste den haarde Skjebne at miste min Kone, som døde

Samme Aar den 8de October af Nervefeber, som indfandt sig strax efter Forløsnigen, efterladende mig den moderløse Søn, hvis Opdragelse i min fortvivlede Stilling nu alene var overladt til mig. Hertil føiedes endnu den for mig vigtige Begivenhed, at i de samme Dage, dette passerede, blev jeg udnævnt til Chef for det ved Regimentet nyt oprettede Jæger Compagnie og som Følge deraf maatte aflevere mit hidtil havde Grenadeer-Compagnie. Naar jeg tænker tilbage paa alle de Gjenvordigheder, jeg den Tid havde at bekjempe, synes det at være umueligt at overvinde samme, og at redde sig ud af saadant Labyrinth, dog ved at tage en hurtig og fast Beslutning overvandt jeg snart alle de vanskeligheder, som optaarnede sig for mine Øine. Først aftalte jeg med Gjordemoderen paa Hospitalet Madam Lange, at hun imod en anseelig Belønning skulle sørge for at faae min Søn hensat paa et Sted, hvor han kunde faae en god Pleie, dernæst sørgede jeg for min Kones anstændige Begravelse, og derpaa greb jeg med Iver fat paa Arbeidet med Grenadeer Compagniets Aflevering og Jæger Compagniets Organisering, der for største-delen bestod af Skarpskytterne af alle Compagnier. Dette lykkedes for mig saa godt, at jeg inden October Maanedes Udgang var dermed fuldkommen færdig. —

1804. I Februar Maaned indtraf det Uheld, at den Kone, til hvem Madam Lange havde udsat min Søn, næsten havde sultet ham til døde, fordi hun var Frugtsommelig og vilde fortie, at hun ingen Melk havde i Brysterne. Professor og Regimentschirurg Giesemann²⁾ opdagede dette ved at see til Barnet, som foregaves ikke at kunne trives for Slagtilfælde. Jeg tog ham derpaa strax hjem, og ved en Piges Hjelp, som min Salig

¹⁾ † 15. Juli 1877 som fhv. Byskriver i Aalborg, Etatsraad.

²⁾ Johan Henrik Vilhelm Giesemann, f. 1769 † 1819. Se D. danske Lægestand (4. Udg.) S. 29.

Kone havde medbragt fra Falster, blev han pleiet, indtil han kom til Kræfter og Andetsteds kunne udsettes.

1805. I October Maaned blev formedelst Krigsurolighederne i Tyskland et Armee Corps atter samlet i Holsteen under Hans Majestæt Kongens Commando. Regimentet, der hørte til dette Armeecorps, blev paa Orlogsskibet Sejeren overført til Kiel, hvor den 1ste Bataillon blev indquarteret og 2den Bataillon i Omegnen. Jeg fik Qvarteer i Neumühlen og Compagniet i de nærmeste Byer og forblev der indtil 1807, da det Engelske Overfald forandrede Tilstanden.

1807. I November Maaned kom Regimentet tilbage til Kjøbenhavn efter det uheldige Bombardement. Tilstanden i Kjøbenhavn forbigaaer jeg at berøre og anfører kuns, hvad der angaaer mig selv. Jeg fandt min Søn i en saa jammerlig Forfatning, at han skjøndt 4 Aar gammel, neppe kunne gaae oprejst. Mine Meubler, formedelst Ildebranden flyttede til Cassernen af Depotofficeren Lieutenant Krohn¹⁾, der af Godhed og Ven-skab havde saavidt mueligt sørget for Flytningen, men en stor Deel var dog beskadiget og adskilligt bortkommen. Efter at have leiet Værelser tog jeg min Søn hjem, og ved Tjeners Hjelp blev han fra den Tid af opdraget under eget Tilsyn. —

1808. Den 14de Juli blev jeg allernaadigst udnævnt til Major og Chef for det 4de Compagnie, og maatte følgerig aflevere mit havte Jæger Compagnie. —

1810. I April Maaned blev jeg udnævnt til tjenestegjørende Major og flyttede til Sølvgadens Casserner. —

1812. Den 21de Mai giftede jeg mig med Jomfrue Sophie Cathrine Maes, født 23de April 1786, en Datter af Krigsraad og Chirurg Maes i Kiel, som jeg blev bekendt med, medens Regimentet cantonerede i Kiel og Omegnen. —

I vores Ægteskab har vi havt 5 Børn, hvoraf de 3 ældste, en Søn og 2 Døttre, ere døde. De 2 yngste, en Datter Marie

¹⁾ Frederik Christian Krohn, † 1842 som Toldkasserer i Frederikshavn, Justitsraad.

Frederike¹⁾ født 7de Juni 1819 og en Datter Henriette Andrea²⁾ født 25de April 1823 ere begge levende.

1813. Den 22de November blev jeg allernaadigst udnævnt til Land- og Søkrigscommissair i Fyens og Langelands District og flyttede i Mai Maaned 1814 til Faaborg. —

1814. Den 23de Juli blev jeg allernaadigst meddelt Oberstleutenants Bestalling af Infanteriet. —

1823. Den 2den Juni blev jeg allernaadigst meddelt Bestalling som carracteriseret Generalkrigscommissair. —

1826. Den 26de December blev jeg allernaadigst udnævnt til virkelig Generalkrigscommissair for Dannemark, uden derom at have ansøgt. Jeg rejste den 29de samme Maaned til Kjøbenhavn for at søge dette Embede, og ved min Ankomst erfarede jeg først, at jeg dertil var udnævnt. —

1827. Den 18de September indtraf et Tilfælde, som nær havde udslukt mit Livs Lys, og dette bestod deri, at min Eftermand i Land- og Søkrigscommissairs Embedet Kammerherre og Oberst v. Løvenskjold³⁾ kom til mig i Odense paa hans Reise til Sessionen i Kjerteminde, og anmodede mig om at følge med til denne Bye for at veilede ham de første Sessionsdage, da hverken han eller nogen af de Militaire Sessions Deputerede havde bivaanet en Session og vare aldeles ubekjendte med Forretningerne, hvilket Forlangende jeg ikke kunne afslaae. Efter at have givet Kammerherren og de militaire Deputerede den fornødne Veiledning i 2de Dage, rejste jeg den 18de September tilbage til Odense, for med denne Byes Embedsmænd og Flere at højtideligholde Gouvernøren Hans Kongelige Høihed Prinds Christian Frederiks Fødselsdag; men strax uden for Kjerteminde bleve Hestene løbske, Tømmen gik itu og Vognen væltede paa noget der liggende Tømmer, hvorpaa jeg i Faldet stødte mig og fik et Hul i Tindingen af 3 Tommers Længde lige ind til Benet. Jeg gik strax til Kjerteminde og fik Saaret forbunden af de

¹⁾ død 14. Febr. 1880, ugift.

²⁾ død 12. Aug. 1865, g. m. August Carl Ferdinand Barnekow, f. 10. Juli 1815, † 15. Dec. 1868, Ritmester, Toldforvalter i Kerteminde.

³⁾ Herman Hermansen Løvenskiold, f. 1777 † 1843.

paa Sessionen tilstedeværende Læger. Disse fortalte senere, at, dersom Saaret havde været $\frac{1}{4}$ Deel Tomme længere nede i Tindingen, havde jeg efter al Sandsynlighed ligget død paa Stedet. Jeg reiste endnu samme Dag til Odense og efter 14 Dages Forløb var Skaden Helbredet. —

1828. Den 1ste November, paa denne for Kongehuset og alle Danske glade Dag,¹⁾ der stedse vil blive mig i frisk Minde, benaadede vores elskede og iegode Konge mig med Ridderkorset af Dannebrogen, hvilket Allerhøistsamme Dagen forud Egenhændig overleverede mig. —

Jeg slutter denne korte Optegnelse af mit Livs vigtigste Begivenheder dermed, at jeg nu i min Alders 64de Aar seer en rolig og blid Aften imøde; thi jeg befinder mig ved en sjelden god Helbred, og er allernaadigst betroet et vigtigt Embede i Staten, hvilket jeg, stolende paa Forsynet, haaber at kunne bestyre indtil mit Livs sidste Stund. I min Ungdoms Aar, var jeg aldrig fri for Næringssorger og mine fremtidige Udsigter vare kuns mørke; thi en Lieutenant, som uden Understøttelse har levet og kjempet sig igjennem disse Klasser, indtil han har opnaaet Compagnie, er at ansee som en fra Skibbrud reddet Mand, saasom det kuns lykkes faae at naae dette Maal. — Ingen uden den, der har vandret denne farlige Vei, kan tale derom. — Som Vandringsmanden, der har naaet Toppen af et høit Bjerg, standser og seer tilbage paa de Steder, han har passeret, gyser ved at overskue de Klipper, Afgrunde og farefulde Steder, som han ubemærket er kommen forbie, opløfter sine Øine til Forsynet og takker for dets Styrelse, saaledes staaer jeg nu efter at have fuldendt min Ungdoms farefulde Vandring ved Enden af Maalet og takker det algode Forsyn for dets Styrelse og dernæst vores iegode Konge, som stedse har været min Beskytter paa denne slibrige Bane fra den Dag, jeg blev Officer ved Allerhøistsammes Regiment.

¹⁾ Paa denne Dag fejredes Prins Frederik Carl Christians (Frederik VII's) Bryllup med Frederik VI's Datter Vilhelmine Marie paa det efter Branden 1794 nyopførte Christiansborg Slot.

1829. Den 20de December blev jeg allernaadigst tillagt Rang med No. 5 i 2den Klasse af Rangforordningen af 12te August 1808. —

1835. Den 12te December tilskrev vores allernaadigste Konge mig med Egen Haand, saaledes:

Min kjære Generalkrigscommissair Toxwerdt. Den Tid jeg har kjendt Dem som Officeer og Generalkrigscommissair, haver overbeviist mig om Deres Redelighed og Duelighed; jeg har derfor tænkt paa, at forskaffe Dem en rolig og blid Alderdom, ved at lade Dem afgaae med Deres Gage, fraregnet Contoirholdet, og at give Dem, min gode Toxwerdt, et offendtlig Beviis paa min Tilfredshed.

Er De deri enig, saa besvar mig dette, saasnart De haver fattet Deres Beslutning.

Kjøbenhavn den 12te December 1835.

Deres hengivne

Frederik.

Besvaret saaledes:

Deres Kongelige Majestæts!

allernaadigste med Egen Haand skrevne Brev af 12te dennes, har overrasket mig saa aldeles, at jeg ei kan finde Ord til med Pennen allerunderdanigst at tolke mit Hjertes taknemmelige Følelser for den mig tiltænkte Naade, at forskaffe mig en rolig og blid Alderdom, ved at lade mig afgaae med min Gage, fraregnet Contoirholdet, og at give mig et offendtlig Beviis paa Deres Tilfredshed.

At fortjene denne Naade og dertil at gjøre mig værdig, derpaa har jeg i mine 52ve Tjenestear stedse af yderste Evne beflittet mig. Da jeg nu saa uventet seer for Øjne, at mine Bestræbelser ikke have været Frugtesløse, og at Deres Majestæt allernaadigst tilkjendegiver mig, at en rolig og blid Alderdom er mig betænkt, saa ere mine Ønskers Maal dermed opnaaet; men forinden denne Naadesbeviisning vorder mig meddeelt, anseer jeg det for min Pligt som Samvittighedsfuld Embedsmand allerunderdanigst at gjøre Deres Majestæt opmærksom paa, at jeg i

mit 71de Alders Aar befinder mig ved godt Helbred og usvækket Aandskraft.

Faaborg den 18de December 1835.

Allerunderdanigst

Toxwerdt.

1835. Den 28de December blev jeg allernaadigst endtlediget fra Generalkrigscommissair Embedet for Danmark med min fulde Gage under Navn af Vartpenge, og til Beviis paa Hans Majestæt Kongens Tilfredshed med min lange og nidkjære Embedsførelse udnævnt til Commandeur af Dannebrogens og Ordens Tegnene mig tilsendte, som jeg modtog paa Aarets sidste Dag.

Selvbiografiens Forfatter blev indtil sin Død d. 15. Maj 1848 boende i Faaborg, hvor han ejede en Gaard. I den i Indledningen omtalte Nekrolog gives i faa Linier en sympatetisk Skildring af hans Personlighed, saaledes som den var i hans sidste Aar; bl. a fremhæves det uhildede Blik, hvormed han fulgte Tidens Rørelser, og den Elskværdighed og Fordomsfrihed, han viste i Omgang med yngre Hans Ansigtsudtryk beskrives som roligt og bestemt, tilsat med en vis godmodig Ironi, hans Skikkelse som høj og mager, men kraftigt bygget.

Hans hosstaaende Portræt er gengivet i Ætsning efter et Miniaturbillede i Pastel, der ligesom Selvbiografien tilhører hans Sønnedatter Fru Maria Cohn, født Toxwerdt.

Hr. Anders Nilssøn Spydebergs Børn.

Af E. A. Thomle.

I dette Tidsskrifts 3. R. I. S. 276—83 har Hr. Rigsarkivar H. J. Huitfeldt-Kaas meddelt nogle gamle Optegnelser af den i Overskriften nævnte Sogneprest til Spydeberg Hr. Anders Nilssøn, der døde paa Spydebergs Prestegaard 20. Juli 1636 som Provst i Borgesyssels Provsti. Af disse Optegnelser fremgaar det, at nævnte Hr. Anders i sit 1ste Egteskab med Gjerthrud Svendsdatter havde 2 Sønner og 1 Datter og i sit 2det Egteskab, foruden et dødfødt Barn, 2 Døtre og muligens flere Børn, hvilket imidlertid ej kan sees, da de senere Blade mangle i den Bog, hvor de øvrige Optegnelser findes. Meddelelsen antager derfor